

MODALITĂȚI DE PREDARE/ÎNVĂȚARE A MOTIVULUI VÂNĂTORII ÎN PROGRAMUL ȘCOLAR

Oxana SOROCATÎ-BRUMĂREL,

IP Gimnaziu-Grădiniță Calarașovca, r-nul Ocnîța

Polina TABURCEANU, dr., conf. univ.

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Articolul elucidează specificul de redare a motivului vânătorii în folclor și în textul literar-artistic. Conținutul se axează pe cercetarea multilaterală a valorilor simbolice pe care le comportă acest motiv. Vânătoarea devine un motiv literar prin care scriitorii meditează asupra unor profunde probleme de natură filozofică, socială, politică, națională, geografică și biologică, concomitent, desigur, cu evocarea, la propriu și la figurat, a unei adevărate vânători. Articolul valorifică creațiile poezilor Nicolae Labiș și Șt. Aug. Doinaș în procesul de predare-învățare-evaluare, oferind exemple practice atât pentru treapta gimnazială de învățământ, cât și pentru treapta liceală.*

Summary. *The article reveals the specifics of the transfer of the motive of hunting in folklore and in the literary and artistic text. The content is focused on a multilateral study of the symbolic meanings of this motive. Hunting becomes a literary motive, with the help of which writers reflect on deep philosophical, social, political, national, geographical and biological issues, evoking, of course in the literal and figurative sense of a true hunter. The article uses the works of the poets Nicolae Labis and St. Aug. Doinash in the teaching-learning-assessment process, offering case studies for both middle and high students.*

Cuvinte-cheie: *temă, motiv, vânătoare, tradiții, folclor, inițiere, cunoaștere, arhetip.*

Keywords: *subject, motive, hunting, traditions, folklore, initiation, knowledge, archetype.*

Firea omenească este o complexitate controversată, un paradox enigmatic care nu poate fi descifrat cu un singur cod. Programele care se află la baza personalității omenești credem că vor fi indescifrabile o infinitate. Totuși, oamenii de creație se străduie să citească aceste taine, să le interpreteze în motive și simboluri, stări și destine ale personajelor, iar oamenii de rând se lasă călăuziți, sorbind viziunile personalităților din domeniul artelor.

Un motiv temeinic care este frecvent întâlnit în operele literare este și *Motivul vânătorii*, originar din cele mai îndepărtate timpuri, elucidat pe murii peșterilor, un aspect atât de primitiv și, în același timp, atât de important. Vânătoarea rămâne un proces care descrie omenirea din cele mai profunde tainite ale simțirii. Labiș, care accentuează criza de conștiință a omului aflat în situații limită, Damian care îmbânzește țeava puștii cu o floare, Ștefan Augustin Doinaș care cântă în baladă misterioasa vânătoare a mistrețului cu colți de argint, aceste viziuni descoperă lumii straturi existențiale de o diversitate care stimulează curiozitatea, setea de cunoaștere, motivația pentru a descoperi absolutul.

Motivul vânătorii este o dovadă a statorniciei sistemului în care ne regăsim, este o modalitate de afirmare și o sursă semnificativă de inspirație, astfel, numele poezilor menționate mai sus

reprezintă dovada acestui fapt. „Vânătorul suprem este, după părerea lui Mihai Cîmpoi, bineînțeles, Destinul, care țintește și săgetează vieți, anihilează voințe, răstoarnă sau întunecă perspective. O excursiune vânătorească este o excursiune revelatoare în experiența umană fundamentală”. [1, 57] În dependență de sensul pe care îl punem în noțiunea de destin, el va deveni deci, în ordinea celor afirmate de criticul literar, „vânători” (vânătoare), „experiență umană fundamentală”, rută inițiativă.

Astfel, pentru a valorifica ideile semnificative care se regăsesc la baza motivului vânătorii ne-am propus să elaborăm două proiecte didactice zilnice, primul proiect în baza creației *Moartea căprioarei* de Nicolaie Labiș, iar cel de-al doilea proiect în baza operei *Mistrețul cu colți de argint* de Ștefan Augustin Doinaș, în pofida faptului că aceasta nu se regăsește în curricula de specialitate poate fi încadrat cu ușurință în contextul conținuturilor curriculare.

***Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș în ciclul gimnazial**

Curriculumul la disciplina limba și literatura română, treapta gimnazială, din 2010, recomandă poezia *Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș, care, de asemenea, este inclusă și în manualul de limba și literatura română pentru clasa a IX-a [2].

Proiectul didactic zilnic în baza operei lui Nicolae Labiș va fi desfășurat în clasa a IX-a, la subiectul: ***Motivul Vânătorii*** în baza operei *Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș.

Unitățile de competențe vizate sunt:

8.2. Comentarea textului liric, epic, dramatic.

9.2. Aplicarea instrumentarului de interpretare a textului.

5.3. Realizarea spontană, fluentă, exactă a unei descrieri orale (de ființe; de activități).

La etapa *Evocare* este un moment organizatoric: *Profesorul va observa starea de spirit a elevilor, iar elevii vor pregăti materialele necesare pentru lecție.*

Sarcina pentru tema de acasă a fost: de realizat un text descriptiv a perioadei de vară, luna august, în care lipsesc ploile, este secetă. Volum 0,5-1,0 pag.

Cadrul didactic va audia textele descriptive, solicitând selectiv răspunsul unor elevi.

Urmează conexiunea cu tema lecției, elevii vor fi interogați despre starea de spirit trăită la îndeplinirea temei de acasă, în raport cu aceasta:

V-ați imaginat o lume în condiții de secetă. Ce stări ați trăit? Cum v-ați simțit?

Care sunt riscurile unei perioade secetoase? Ce cunoașteți de la lecțiile de geografie despre secetă?

Ce perioade din istoria românilor cunoașteți în care poporul a suferit de secetă?

În cazul în care elevii nu vor face referire la această perioadă, profesorul va menționa că poate fi vorba de *seceta* care a afectat mai ales regiunile estice ale României, din 1946, după cel de al II-lea Război Mondial, în urma căreia oamenii au suferit de *foamete*.

Cum se aprovizionau oamenii cu de mâncare din cele mai îndepărtate timpuri, de exemplu perioada Paleoliticului? (În perioada paleoliticului, oamenii au trăit în grupuri ca vânători și culegători nomazi.) etc.

La ce metode de aprovizionare cu de mâncare ați recurge voi în condiții de secetă?

Profesorul va adresa elevilor întrebările de mai sus pentru a trezi starea de spirit sugerată și de versurile poemului *Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș, pentru ca elevii să sesizeze aceste sentimente mai ușor, să perceapă clar starea eului liric.

În continuare elevii vor audia poezia *Moartea căprioarei* de Nicolae Labiș și vor identifica subiectele despre care este vorba în acest text literar. <https://www.youtube.com/watch?v=dGNN-pA9W-k> (link you-tube, audio-poemul *Moartea căprioarei*)

La etapa *Realizarea sensului* elevii, de asemenea, vor urmări textul pe fișa de lucru și vor completa tabelul:

Văd	Aud	Simt
Pădurea Cerul Foc Nămol Fântâni Ciuturi etc.	Susurul izvorului Foșnetul frunzelor Vuietul de la bătaia puștii Strigătul păsării	Sete Foame Oboseală Deznădejde Tristețe Jale Durere Resemnare etc.

Sarcina dată este realizată în baza *tehnicii VAS* care stimulează mai multe tipuri de inteligență: Vizuală, Auditivă și Chinesteziă, astfel, este analizat în ansamblu textul poetic.

Urmează sarcina: *Schițarea portretului moral* - elevii vor urmări evoluția spirituală a eului liric, întruchipat în persoana băiatului:

Atitudini și stări inițiale	Exemple din text	Atitudini și stări finale	Exemple din text
Copilul obosit, setos și flămând, dar îngrozit de moartea la care va fi martor. etc.	<i>Setea mă năruie. / Fierbe pe piatră/ Firul de apă prelins din cișmea. Tâmpla apasă pe umăr. / Pășesc ca pe-o altă/ Planetă, imensă, străină și grea. etc.</i>	Adolescentul e conștient de jertfa care se face și realitățile care există. Resemnare. etc.	<i>Plâng. Ce gândește tata? / Mănânc și plâng. Mănânc! etc.</i>

Profesorul va propune elevilor să identifice motivul principal care generează schimbarea în personalitatea copilului. Evident, este vorba de motivul vânătorii.

În continuare elevii vor fi repartizați pe grupe pentru a discuta la tema *Vânătoarea*, utilizând *tehnica interviul în trei trepte*. Ei își vor asuma pe rând rolul de intervievator, intervievat și secretar

pentru a dezvolta tema propusă, la finalizarea sarcinii, un membru al grupului va verbaliza cele mai reușite idei ale grupei și ceilalți elevi le vor nota în caiete.

De exemplu: *Ce este vânătoarea?* (interviewatorul)

Vânătoarea este un proces în care există o jertfă prigonită pentru a fi ucisă. (interviewatul)

Secretarul notează ideea verbalizată.

Produsul final al lucrului în grup va fi un text alcătuit minim din 3 idei la tema dată, bazat pe judecățile de valoare ale fiecărui membru de grup.

La etapa *Reflecție* elevii vor fi repartizați în două grupe mari: una cea a vânătorilor și cealaltă a jertfelor. Câte un membru din echipa vânătorilor își va alege câte un vânat din echipa adversară. Succesul, sau insuccesul vânătorii va depinde de răspunsul pe care îl vor oferi participanții la întrebarea adresată de profesor. Șansa de a răspunde o poate avea cel care reușește să înțeleagă mai repede întrebare. Celălalt poate avea o șansă repetată doar în cazul în care oponentul greșește. Întrebările sunt la tema vânătoare, scrise pe bilețele și acumulate într-un bol.

Exemple de întrebări: *Ce tipuri de vânătoare cunoașteți? Ce arme legale de vânătoare cunoașteți? Cine este vânatul bufnițelor? De când este cunoscută activitatea de vânătoare? (întrebare de atenție) Ce animale neobișnuite pentru cultura noastră alimentară mai erau vâdate în perioada foametei din 1946?*

Ce atitudine putem manifesta față de vânătoare? Pozitivă? negativă? de ce? etc. etc.

La finalizarea activității profesorul va interoga elevii pentru a afla starea de spirit în aceste două roluri controversate: vânat și vânător.

De asemenea, elevii vor organiza un *brainstorming* în care vor nota acele aspecte ale vieții în care s-a păstrat instinctul de vânător, de exemplu: *Goana după bani; agonisirea proprietăților; atragerea unui partener de viață profitabil; construirea unei cariere de succes; etc.* Astfel, *Motivul vânătorii* rămâne o forță vie în viața noastră care ne călăuzește mai departe, doar că a obținut alte forme, de aceea nu trebuie neglijat, ci educat corespunzător cerințelor actuale.

La etapa *Extindere* elevii vor primi sarcina: De scris o pagină de jurnal în care veți relata unul din momentele semnificative ale vieții voastre care v-a marcat, schimbându-vă viața, așa cum s-a întâmplat în cazul băiatului în urma vânătorii.

***Mistrețul cu colți de argint* de Ștefan Augustin Doinaș în clasele liceale**

Cadrul didactic va urmări scopul de a valorifica *Motivul vânătorii* în procesul de analiză literară, astfel, subiectul lecției este: Textul literar *Mistrețul cu colți de argint* de Ștefan Augustin Doinaș – ***Motivul vânătorii*** – Analiza literară a textului

Unități de competențe vizate:

3.4. Utilizarea noțiunilor de teorie literară la analiza textului literar și de graniță;

3.5. Comentarea elementelor lexicale, stilistice și semiotice din texte literare și de graniță;

3.6. Explicarea funcției cognitive, educative și estetice a textului literar și de graniță.

Prima etapă a parcursului didactic, Evocarea, este bazată pe intertextualitate. Profesorul urmărește scopul de a accentua semnificația simbolului *Prinț*, de asemenea, ideea de curiozitate și tendința spre cunoaștere absolută.

- Tema de acasă: De lecturat creația *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupéry.

Pentru a crea o atmosferă specială, cadrul didactic va prezenta elevilor un fragment dintr-un spectacol în baza operei *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupéry <https://www.youtube.com/watch?v=hklPwD1k-WY> - 2003: opera *The Little Prince* de compozitoarea americană Rachel Portman.

În secvență este redat momentul în care cântă solo Micul Prinț, iar celelalte personaje îl acompaniază. Profesorul va chestiona elevii:

- Ce creație este la baza acestei opere?
- Cine este personajul principal?
- Cine este naratorul?
- Ce vis al copilăriei este relatat de narator la începutul creației?
- Ce reprezenta desenul copilului? Ce motiv se regăsește în desen? (Este vorba despre desenul în care șarpele Boa înghite un elefant, iar maturii văd o simplă pălărie și nu îl susțin pe băiat în tendința lui de cunoaștere prin arta picturii, astfel, acesta devine pilot. La baza desenului se află *motivul vânătorii*).
- Ce stare de spirit trăiește personajul principal și care sunt trăsăturile de caracter definitorii ale personajului principal, Prințul?

Cadrul didactic va direcționa comunicarea ca elevii să identifice următoarele stări de spirit și trăsături de caracter: curiozitatea – specifică perioadei copilăria, sinceritate, puritate sufletească, dragoste, tristețe etc. De asemenea, în contextul secvenței vizionate elevii vor comenta importanța titlului oferit personajului, *Micul Prinț*. Substantivul *prinț* sugerează statutul personajului, dar, în același timp, unele trăsături de caracter precum noblețea, inteligența care derivă din educația aleasă a prinților, principiile înalte, tendința spre idealuri și luciditatea.

În continuare profesorul le propune elevilor să afle istoria altui prinț, din Levant, și să observe diferențe și similitudini între aceste creații. La această etapă elevii vor nota tema și vor primi sarcina de a audia lectura expresivă a textului *Mistretul cu colți de argint*, recitat de către autor, Ștefan Augustin Doinaș: <http://www.romanianvoice.com/poezii/poezii/mistretul.php>

Profesorul le va oferi fișa de lucru nr.1 în care este dat textul poeziei.

În baza audierii elevii primesc sarcina de a completa diagrama Venn:

<i>Micul Prinț</i>	<i>Asemănări</i>	<i>Mistrețul cu colți de argint</i>
Este călător; Îmblânzește o vulpe; Este mușcat de un șarpe; Îngrijește o roză.	Personajele principale au titlul de prinț; Caracterul personajelor este meditativ, visător, inocent – prin viziunea clară asupra lumii; Ambii prinți sunt călăuziți de setea de cunoaștere, curiozitate.	Prințul din Levant – este vânător; Urmărește un mistreț; Ajunge jertfă a mistrețului cu colți ca argintul; Rămâne indiferent la celelalte posibile jertfe ale vânătorii.

Să descrie în tabel stările de spirit ale Prințului din Levant, și stările de spirit ale servitorilor care îl însoțesc până la întâlnirea cu mistrețul și după:

Prințul din Levant - stări până la întâlnirea cu mistrețul	curiozitate însuflețire speranță	Prințul din Levant-Stări după întâlnirea cu mistrețul	uimire, extaz, durere, împlinire
Servitorii-stări până la întâlnirea cu mistrețul	precauție neîncredere dezaprobare	Servitorii-Stări după întâlnirea cu mistrețul	uimire, îngrijorare, groază, resemnare

În baza acestei sarcini, elevii vor conchide, realitatea se transfigurează după viziunea personalității. În continuare elevii vor identifica simbolurile și motivele principale:

Simboluri: *mistrețul, vulpile, iepurii, codrul, iarba, apa, lacul, luna, săgeata de lemn, săgeata de fier, săgeata de foc* etc.

Motivul principal: *motivul vânătorii.*

Profesorul va adresa întrebări elevilor pentru a deduce sugestia motivului *vânătorii* și a simbolurilor: *Ce activitate desfășoară prințul din Levant? Cine este pentru prinț trofeul ideal al vânătorii? Ce atitudine au slugile față de acest trofeu? Ce simbolizează mistrețul pentru prinț, dar vulpile și iepurii? De ce slugile propun prințului să le vâneze pe ultimele? Ce animale mai sunt lăsate în pace de prinț? Ce personalități simbolizează căprioara și linxul? Ce personalități întruchipează prințul și ce personalități întruchipează servitorii? Ce semnifică, de fapt, vânătoarea și ce simbolizează mistrețul?*

<i>Prințul</i>	<i>Servitorii</i>
Personalitatea puternică, erudită, care aspiră spre cunoașterea absolută. De cele mai multe ori, nu sunt înțeleși. În pofida potențialului intelectual trăiesc un destin dramatic, sau tragic. Persistă o stare interioară meditativă, sau tensionată, dominată de neliniștea unei căutări permanente a necunoscutului.	Personalitatea omului de rând, încadrată în sistemul existențial care urmează o cale desfășurată de circumstanțe în fața lui și care nu își pune scopul de a schimba ceva, ci doar scopul de a supraviețui cumva. De obicei, aceste personalități sunt unealtă în mâinile altor oameni și trăiesc, în mare parte, o viață pașnică.

Deci, elevii, dirijați de către profesor prin intermediul întrebărilor deductive vor analiza stratul semiotic al textului literar și vor identifica diverse tipuri de personalități ascunse ca în contextul fabulelor în umbra unor animale (căprioara - omul fragil, naiv; iepurele – omul fricos; vulpea – omul viclean; etc.) De asemenea, vor descifra semnificația simbolurilor: *prinț și slugi*:

În sfârșit, *Motivul vânătorii* va fi interpretat în contextul dat drept căutarea unei trepte superioare de existență (a urmări un ideal spiritual), iar mistrețul simbolizează absolutul libertății spirituale, niciodată atins, intrarea în domeniul marilor mistere.

La etapa *Reflecție* elevii vor primi sarcina: *Alegeți una dintre personalitățile simbol prezentate în poem, în pielea căreia vă regăsiți? Cine sunteți? Mistrețul? Vulpea? Iepurele? etc. de ce?*

Vânătoarea este procesul care are o bază temeinică în fiecare om, și anume, instinctul de a supraviețui, așa cum este redat, parțial, și în opera „Moartea căprioarei” de Nicolaie Labiș. Totuși, Ștefan Augustin Doinaș prezintă motivul vânătorii cu diverse fire subtextuale: Verbalizați procesele la baza cărora se află instinctul de vânător. Organizați un clustering cu asocieri libere.

De exemplu: *Motivația, curiozitatea, setea de cunoaștere, destin, sacrificiu, absolut, perfecțiune, șlefuire, inițiere, legământ om-natură, ritual sacru, etapă etc.*

Scrieți, în limita a 0,5 pag., mesajul operei studiate, având ca reper motivul vânătorii și asocierile notate.

Aici se încheie parcursul didactic al lecției, elevii vor scrie și vor expune oral mesajul textului, iar profesorul le va oferi la etapa *Extindere* sarcina: De notat 3 evenimente istorice care au loc în timpul unei vânători și care au marcat semnificativ neamul românesc.

În concluzie, vom sublinia importanța motivului vânătorii în folclor și în textul literar-artistic, remarcând faptul că semnificațiile lui sunt variate. Motivul vânătorii se împletea mai totdeauna cu altele, colaterale: vânătoarea-căutare, aspirație spre un altceva - visat, râvnit, așteptat, confruntare cu lumea, iar mai târziu, plăcerea omului de a se afla în sânul naturii, printre ierburi și vietăți, de a le contempla, de a se simți rudă cu ele - sunt câteva semnificații mai frecvente ale motivului.

Bibliografie

1. Cimpoi, M. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Chișinău: ARC, 1996.
2. Pâslaru, V., Ghicov, A. Curriculum școlar pentru disciplina Limba și literatura română. Clasele a V-a – a IX-a. Chișinău, 2010.
3. Cartaleanu, T., Ciobanu, M., Cosovan, O. Limba și literatura română. Manual pentru cl. a 9-a. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2016 (Tipogr. „BALACRON” SRL.).